

YttrandeRegeringskansliet
Finansdepartementet
103 33 STOCKHOLMfi.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia till: fi.sba.bb@regeringskansliet.se**Yttrande över betänkandet Modernare byggregler –förutsägbart, flexibelt och förenklat, SOU 2019:68**

Regeringen har gett RISE tillfälle att lämna synpunkter på Kommitténs för modernare byggregler slutbetänkande *Modernare byggregler –förutsägbart, flexibelt och förenklat*, SOU 2019:68. RISE har följande synpunkter.

RISE ställningstagande – sammanfattning

- RISE avstyrker förslaget med avskaffande av kontrollansvariga.
- RISE avstyrker förslaget med att avskaffa sakkunniga
- RISE tillstyrker förslaget med förtydligande av kontrollplaner
- RISE tillstyrker förslaget med förtydligande av arbetsplatsbesök

Principer för reformering av BBR

Hela processen som leder fram till att funktionskraven kan anses vara uppfyllda behöver förtydligas och den behöver också testas för att se att det fungerar för alla områden.

Metodik för att påvisa funktion

Det behövs rätt förutsättningar innan byggprocessen startar annars riskeras att funktionskraven inte uppfylls. Genom att låta använda redan funktionsverifierade lösningar eller låta undersöka funktionen före något byggs så minskas risken. För att uppnå rätt förutsättningar krävs ofta att egenskaper och funktion tas fram genom en kombination av beräkning, provning och mätning och att funktionen redovisas på ett tydligt sätt. Det är inte säkert att vanlig teoretisk projektering räcker till. I de fall beräkningsverktyg är otillräckligt, saknas eller att det finns osäkerheter i beräkning så behövs uppföljande provning och mätning. Beräkning, provning och mätning förutsätter att det finns metoder, och finns det inte så behöver det tas fram, testas och beskrivas. Detta behöver ju inte göras om det redan finns lämpliga metoder och standarder. Dessutom behöver det finnas utprovat montageförfarande och framtagning av anvisningar som överensstämmer med den verifierade funktionen för att kunna upprepa montage/utförandet. Om lösningar och konstruktioner har gått igenom ovanstående metodik så finns det förutsättningar att uppfylla funktionskraven. Dessutom finns det utförligt underlag med kända egenskaper, funktion och montageanvisningar vilket gör att funktionskontroller, kontroller av krav och genomförande av kontrollplan blir motiverade, mer fullständiga och meningsfulla att utföra. Ovanstående

RISE Research Institutes of Sweden AB

metodik behöver tydliggöras, tillämpas och är en grundförutsättning för att komma tillrätta med felaktigheter, okunskap och byggfel.

Byggbranschen har precis som utredningen konstaterar en låg digital mognad. Kraven på digitalisering behöver tydliggöras och kan bidra till att påvisa funktionskrav. Framtida mätningar och kontroller med exempelvis sensorer är en möjlighet, som en delmängd i funktionsprovning.

Om exempelvis serietillverkade hus, företag med certifierade produkter och verksamhet och kvalitetsledningssystem, har visat att funktionskraven är uppfyllda så behöver eventuellt inte dokumentationen göras om för varje nytt hus vilket är ett exempel på en förenklad process.

Om exempelvis konstruktioner och lösningar ska tillåtas att utvecklas under pågående byggprojekt, dvs saknar dokumenterad funktion före byggstart, så ökar risken för att funktionskraven inte uppfylls och det kan bli svårare eller till och med omöjligt att kontrollera om funktionskraven är uppfyllda i samband med färdigställd byggnad. Därför bör prototyplösningar och prototypbyggnationer åläggas med ökade krav och kontroller både under och efter färdigställd byggnad.

Verifieringsmetoder och allmänna råd

Utredningens vilja med funktionskrav är bra. Dock behöver detta vägval först tydliggöras i förhållande till EU:s krav genom CE-märkning. Dvs att funktionskraven inte krockar med det enda system genom CE-märkning som ska finnas för dessa harmoniserade produkter. Förslaget att föreskriva vilka verifieringsmetoder, i fall statlig styrning behövs, som skall användas är bra, men detta kräver att det tas fram verifieringsmetoder till de områden där detta behövs. Om inte statlig styrning behövs så kvarstår att verifiering av funktionskrav behöver ske med fungerande och dokumenterade metoder för att säkerställa verifieringen.

Det är bra med funktionskrav men de behöver vara verifierbara precis som remissen kommer fram till. Det borde vara möjligt att bryta ned funktionskraven till uppföljningsbara mätningar i varje enskilt fall. Hänvisning till verifieringsmetoder (standarder) förtydligar och möjliggör jämförelse och de bidrar till att fler gör lika.

Förslaget att omarbete allmänna råd är bra. Däremot fyller de allmänna råden ibland en närmast nödvändig roll för att förstå funktionskravet och även uppfylla kravet. Men man bör noga överväga exempelvis vilka standarder som är med och hur de hänvisas till. Då det framkommer att kommuner och byggherrar har svårt att skilja på föreskrift och råd, så är nog problemet mer på kompetensen hos kommuner, byggherrar m fl (en föreskrift är en föreskrift, och ett råd är ett råd). Råden har alltså en viktig roll i att visa på hur föreskriften kan uppfyllas. Dock är det viktigt att det är ett säkerställt råd. Exempelvis har vi i BBR 5:551 föreskriften för ytterväggar avseende brandspridning: *Ytterväggar i byggnader i klass Br1 ska utformas så att 1. den avskiljande funktionen upprätthålls mellan brandceller, 2. brandspridning inuti väggen begränsas, 3. risken för brandspridning längs med fasadytan begränsas, 4. risken för personsador till följd av nedfallande delar av ytterväggen begränsas.* Tolkningen av denna föreskrift kommer att variera i mycket hög grad om man inte har med ett råd som visar hur detta kan uppfyllas.

Inom vissa områden så behöver föreskrifterna hänvisa till standarder, exempelvis inom brand. När det gäller exempelvis standardserien EN 13501 som talar om vilka brandklasser som får användas, och det är dessa som gäller, så kan vi inte ha några andra då dessa faller inom Byggproduktförordningen.

Införande av Byggkravsnämnden för förhandsavgöranden om krav på byggnadsverk

RISE är tveksam till förslaget av att inrätta en Byggkravsnämnd i dess nuvarande utformning. Behov finns av att förtydliga Boverkets byggregler så att inte väsentligt olika tolkningar kan göras i olika kommuner. Vid vidare utredning bör man behandla frågor som;

* Vilka kommer sitta där?

* Ansvarsfrågan över godkända konstruktioner behöver vara tydlig för att inte hamna i en ny småhuskadenämnd.

Mer förutsägbarhet, flexibilitet och diversitet med nya föreskrifter för bostäders lämplighet (kap.9.3)

RISE tillstyrker redan uppmärksammat behov om att BBR inte får vara motsägelsefull gällande krav om byggnaders lämplighet och tekniska krav. Som exempel kan nämnas tröskelhöjden som ska vara låg för tillgänglighet men hög för att förhindra regninläckage.

Ökad förutsägbarhet i kontrollen av byggandet

RISE avstyrker förslaget med avskaffande av kontrollansvariga

RISE avstyrker förslaget med att avskaffa sakkunniga

RISE tillstyrker förslaget med förtydligande av kontrollplaner

RISE tillstyrker förslaget med förtydligande av arbetsplatsbesök

RISE avstyrker förslaget med avskaffande av kontrollansvariga. Vi menar att systemet med kontrollansvariga bidrar till att hålla nere byggfel. KA rollen kan dock utvecklas vidare genom ett förtydligande av uppgiften.

Kontrollansvariga bör vara kvar men rollen och uppgifterna som skall utföras ses över för att ge avsedd effekt. Relationen och ansvarsfördelningen mellan byggherre, byggnadsnämnden, entreprenör bör förtydligas. Kraven kan se olika ut för stora och små byggprojekt. Kontroll är något positivt som kan spara resurser och minska byggfel.

Kontrollprocessen behöver skärpas upp ytterligare. Vi tror inte att den behöver förändras utifrån dagens intressenter, såsom kommuner, kontrollansvariga och byggherrar. Däremot måste det från kommunens sida tydliggöras vad som ska kontrolleras och när.

Kontrollansvariga måste få en tydligare roll som opartisk del i processen. Återkoppling från Certifieringsorganen för personcertifiering av kontrollansvariga måste kunna göra en årlig sammanfattning av uppdragets årliga konsekvenser, och som är transparent för de andra

intressenterna. Byggherrarna måste förstå vad kontrollansvariga har för roll och ha en tät kontakt med dessa. En likriktad kontrollplan med hög kvalitet är en annan förutsättning för en framtida skärpning av kontrollprocessen.

En del ras av byggnader runt om i Sverige årligen, som beror på slarv och fusk, och att våra kontrollsystem fångar uppenbarligen inte upp det. Förslaget som lämnas av Kommittén är nu att KA ska tas bort men inte ersättas av något annat. Hur man än ser på det så blir det färre granskande ögon på att saker och ting blir rätt, för de kommer inte med något annat förslag. På något sätt tänker man att byggherren är ansvarig för att allt blir rätt, och blir det fel så ställer man hen till svars (förenklat). RISE är tveksamma till detta tankesätt då det handlar om människors liv och hälsa.

Kontroll i byggprocessen. Detta behöver arbetas igenom betydligt bättre. Hur, vad och vem som kontrollerar behöver förtydligas och det behöver nog finnas betydligt större krav på denna del. Vi ser det återkommande vid olika typer av katastrofer när det gäller brand att regelverket inte följts och därmed har det blivit förödande konsekvenser, se exempelvis branden i Grenfell Tower i London.

RISE avstyrker förslaget med att avskaffa sakkunniga. Systemet med sakkunniga täcker idag de numerärt största tekniska områdena men skulle kunna kompletteras med experter som numerärt inte kan inordnas under ett certifieringssystem.

RISE tillstyrker förslaget med förtydligande av kontrollplaner. En ökad kunskap om vad som skall ingå i kontrollen bidrar till mindre fel och ett bättre slutresultat.

RISE tillstyrker förslaget med förtydligande av arbetsplatsbesök. En ökad kunskap om arbetsplatsbesöken och när och hur de genomförs leder till ett bättre slutresultat.

Med vänlig hälsning

RISE Research Institutes of Sweden AB

Carl-Magnus Capener